

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक

शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा

बी. एड. शिक्षणक्रम राज्यस्तरीय लेखक कार्यशाळा : १४/०९/२०१७

विषय : आंतरवासिता

१) बी. एड. शिक्षणक्रमातील (P-80) 'आंतरवासिता' या विषयाच्या पुनर्रचनेसंदर्भात राज्यस्तरीय लेखक कार्यशाळा १४ सप्टेंबर २०१७ रोजी सकाळी ११.०० ते ०५.०० या कालावधीत विद्यापीठ मुख्यालय 'संगणक हॉल' येथे आयोजित करण्यात आली होती.

या कार्यशाळेस पुढील तज्ज्ञ उपस्थित होते.

- डॉ. संजीवनी महाले - प्र. संचालक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा(९४२३९८०४६५)
- डॉ. कविता साळुंके - समन्वयक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा (७०२८३८०९१३)
- प्राचार्य प्रीती पाटील - सांगली (९४२००४९४९२)
- प्रा. डॉ. विजया दहीवेलकर - धुळे (९४२१५२७५४१)
- डॉ. कुसुम चौधरी - मुंबई (९८२०१६६०२२)
- डॉ. गोपाल पवार - लातूर (९८२२१०८६२५)
- डॉ. युवराज पाटील - नंदुरबार(९४२२२६०४३६)
- डॉ. पवार डी. डी. - शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
- डॉ. सोनुने एस. एस. - शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा
- श्री. सचिन पोरे - रिसर्च स्कॉलर
- श्रीमती ज्योती लष्करी - रिसर्च स्कॉलर

२) सदर सभेत प्रथमतः उपस्थितांचे स्वागत करून परस्पर परिचय करण्यात आला. त्यानंतर संचालकांनी सभेचे प्रास्ताविक केले.

३) समन्वयक डॉ. कविता साळुंके यांनी उपस्थितांना स्वयं अध्ययन साहित्य लेखन, लेखन फॉर्मॅट, लेखन शैली, लेखनातील भाषा इ. संदर्भात व्याख्यान दिले. त्यानंतर लेखकांना लेखनासाठी घटकांचे वाटप करण्यात आले. ते पुढीलप्रमाणे -

घटक क्र. १ आंतरवासिता

- मुद्दा क्र. १.१, १.२.१.३ - डॉ. डी. डी. पवार
- मुद्दा क्र. १.४, १.५ - डॉ. प्रीती पाटील

घटक क्र. २ नियोजन आणि अध्ययन - अध्यापन प्रेरणा

- संपूर्ण घटक - डॉ. युवराज पाटील, नंदुरबार.

घटक क्र. ३ मूल्यमापन प्रक्रिया आणि कृतिसंशोधन

मुद्दा क्र. ३.१३.२, ३.३, ३.४, ३.६, ३.७, ३.८	-	डॉ. कुसुम चौधरी
मुद्दा क्र. ३.५	-	श्री. सचिन पोरे

घटक क्र. ४ शाळा व विद्यार्थी परिचय

अ + क	-	डॉ. गोपाल पवार
ब	-	डॉ. सोनुने एस. एस.

घटक क्र. ५ – स्वतःच्या शाळेतील कृतीत सहभाग

मुद्दा क्र. ५.१	-	डॉ. कविता साळुंके
मुद्दा क्र. ५.२, ५.३	-	डॉ. प्रीती पाटील

घटक क्र. ६ – समाज व शाळा

अ	—	डॉ. विजया पाटील
ब	—	डॉ. दहीवेलकर विजया
पूर्व आंतरवासिता कार्य	-	डॉ. गौरी पाटील
प्रात्यक्षिके	-	डॉ. कविता साळुंके
आंतरवासिता उत्तर कार्ये	-	डॉ. मंदा मोरे

४) त्यानंतर प्रत्येक घटकासंदर्भात गटात त्या घटकाच्या लेखनाचे मुद्दे - उपमुद्दे यावर चर्चा करण्यात आली. ते पुढील प्रमाणे –

घटक क्र. १ आंतरवासिता

उद्दिष्ट्ये :-

- १) छात्राध्यापकांना आंतरवासिता संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
- २) छात्राध्यापकांना आंतरवासितेची गरज व त्याचे महत्व सांगता येईल.
- ३) छात्राध्यापकांना आंतरवासिता कार्यक्रमातील उपक्रमांची कार्यवाही करता येईल.
- ४) छात्राध्यापकांमध्ये व्यावसायिक क्षमता विकसित होण्यास सुरुवात होईल.
- ५) शाळेतील सर्व घटकांचे नियोजन करता येईल .
- ६) अध्यापनासाठी माहिती संप्रेषण तंत्र विज्ञानाचा उपयोग करता येईल.
- ७) मूल्यमापन प्रक्रियेतील विविध परीक्षांचे नियोजन करता येईल
- ८) मूल्यमापन प्रक्रियेतून आलेल्या फलनिश्चीतीला कृतीसंशोधनाची जोड देता येईल.
- ९) शाळा विद्यार्थी व सहकारी यांचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करता येतील.
- १०) आंतरवासिता कालावधी शाळेतील विविध कृतीत सहभाग घेऊ शकाल.
- ११) समाज व शाळेत करावयाच्या अभ्यासपुरक कार्यक्रमांचे आयोजन – नियोजन करू शकाल.

घटक : १ आंतरवासिता

१.१) आंतरवासिता – संकल्पना, अर्थ व स्वरूप

- १.२) आंतरवासिता – कार्यक्रमाची गरज
- १.३) आंतरवासिता – कार्यक्रमाचे महत्व
- १.४) आंतरवासिता – कार्यक्रमाच्या कार्यवाहीचे वेळापत्रक
- १.५) आंतरवासिता – कार्यक्रमातील कृतीद्वार विकसित होणाऱ्या व्यावसायिक क्षमता

घटक : २ नियोजन आणि अध्ययन – अध्यापन प्रेरणा

- २.१) शालेय वेळापत्रके
- २.२) वार्षिक नियोजन
- २.३) घटक नियोजन
- २.४) वर्गअध्यापन (पाठाचे नियोजन)
- २.५) पाठनिरीक्षण
- २.६) अध्ययन – अध्यापन साधन विकसन
- २.७) माहिती संप्रेषण तंत्रविज्ञानाचे एकात्मिकरण

घटक : ३ मूल्यमापन प्रक्रिया आणि कृतिसंशोधन

- ३.१) प्रश्न विकसन व पृथक्करण
- ३.२) सातत्यपूर्ण मूल्यमापन
- ३.३) घटक चाचणी
- ३.४) क्षमता चाचणी
- ३.५) नैदानिक चाचणी
- ३.६) सत्रांत चाचणी
- ३.७) परीक्षांचे नियोजन आणि उपायांची कार्यवाही
- ३.८) कृती संशोधनाद्वारे उपायांची पडताळणी.

घटक : ४ शाळा व विद्यार्थी

४.१) शाळेचा परिचय, शाळांचे प्रकार, स्वतःच्या शाळेची विचारधारा, शाळेची सामाजिक व भौगोलिक परिस्थिती भौतील सुविधा, शालेय परिपाठ, शालेय दप्तर, शाळेतील नाविन्यपूर्ण उपक्रम, विविध घटकांशी संबंध – शिक्षक, विद्यार्थी, समाज, प्रशासन.

४.२) विद्यार्थी परिचय –

वर्गातील अध्ययनार्थी वैविध्यता, ग्रामीण, शहरी, अध्ययन शैली, बुद्धिमत्ता, दिव्यांग, सामाजिक – भौगोलिक आर्थिक परिस्थिती

४.३) सहकारी शिक्षक

- * शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये
- * सहकारी शिक्षकांशी होणाऱ्या चर्चेचे महत्व
- * सहकारी शिक्षकांच्या पाठाचे निरीक्षण व गुणांचे आत्मसातीकरण

घटक : ५ स्वतःच्या शाळेतील कृतीत सहभाग

घटक : ६ समाज आणि शाळा

अ) अभ्यासपुरक कार्यक्रम नियोजन आयोजन व कृती

ब) शाळेचा समाजात व समाजाचा शाळेत सहभाग.

१) शाळा व समाज ह्यांच्या परस्परसंबंधांच्या कृतीचे (उपक्रमांचे) आयोजन करता येईल.

२) शाळा आणि समाज यांच्या सहभागाविषयीचे मूल्यमापन करता येईल.

क) Concept Map – अभ्यासापुरक कार्यक्रम.

अभ्यासपुरक कार्याक्रमांचे स्वरूप व सध्यः स्थिती, अभ्यासपुरक कार्याक्रमांचे नियोजन, अभ्यासापुरक कार्याक्रमांचे

आयोजन, अभ्यासापुरक कार्याक्रमातील विविध कृती, अभ्यासपुरक कार्याक्रमांचे मूल्यमापन, शाळा आणि

समाज यांच्यातील संबंधाचे महत्व, समाजासाठी शालेय कार्यक्रम / उपक्रम, पालक सहभाग

५) लेखकांनी आपले लेखन ऑक्टोबर २०१७ अखेर पूर्ण करावे. त्यानंतर लेखकांची ऑक्टोबर २०१७ अखेर पुन्हा एक बैठक आयोजित करण्यात येईल असे सूचित करण्यात आले.

६) शेवटी उपस्थितांचे आभार व प्रशासकीय पूर्तता करून बैठक संपल्याचे घोषित करण्यात आले.

डॉ. कविता साळुंके

बी. एड. समन्वयक,

शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा

डॉ. संजीवनी महाले

प्र. संचालक, शिक्षणशास्त्र विद्याशाखा